

*Степовик Д.В., д.ф., д.м., професор*

(Київ, Духовна академія)

## КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ XVII-XVIII СТОЛІТЬ ЯК ВИЩА ШКОЛА МИСТЕЦТВ

Нагромаджені знання про Києво-Могилянську академію (за два століття дослідження цієї історії) дають підстави трактувати її як заклад, що поєднував у своїй структурі риси чотирьох установ: університету, академії наук, академії мистецтв, духовної академії.

Упродовж 12 років навчання молодь вистудійовувала декілька десятків дисциплін, причому метод навчання був аналогічним до західних університетів: від елементарних знань до все складніших. Програми ретельно обмірковувалися і з перебігом часу вдосконалювалися.

Про викладання мистецтв (рисунка, малярства, гравюри, співу) дійшли звістки з другої половини XVII століття, але особливо багато даних про репрезентацію мистецьких дисциплін у навчальній програмі Академії походить з XVIII століття. Майже кожний історик Академії (В.Аскоченський, Д.Вишневський, С.Голубєв, М.Петров, В.Серебренников, Ф.Титов, К.Харлампович) констатує, що в Академії у XVIII столітті викладалися образотворче мистецтво й музика на дуже високому професійному рівні, за широкою програмою, що включала в себе не тільки різні види мистецтва, але й різні жанри, наприклад, портрет, пейзаж, алегорії, орнаменти. Отже, Академія пізнішого періоду своєї історії мала повноцінну рису вищої мистецької школи, тісно пов'язаної з ікономалярською майстернею Києво-Печерської лаври.

Виникає питання: чи викладалися мистецтва в Академії тоді, коли вона номінативно ще не мала назви "академії", а лише "Київської братської школи" (1615-1632) і "Київського колегіуму" (1632-1701)? Особливо цікаве це питання стосовно домогилянської та могилянської доби в історії Академії. Дотеперішні джерела не дають прямої відповіді на запитання, чи були мистецтва включені у програму навчання у першій половині XVII століття. Але бурхливе піднесення гравірувального мистецтва, книжкової ілюстрації й мініатюри цього періоду ясно вказують на якесь джерело професійної підготовки майстрів рисунка, малювання і гравірування. Ті сотні гравюр, якими були проілюстровані київські книжки першої половини XVII століття, ті чудові ікони й іконостаси, якими захоплювався у 50-х роках XVII століття сирієць Павло Алеппський, вказують на те, що Братська школа, Київський колегіум (може, разом з Печерською лаврою) професійно навчали майстрів, які

виконали ці чудові твори. Виразна “фольклорна” тенденція у багатьох гравюрах вказує на те, що ці митці, які залишили по собі тільки ініціали імен та прізвищ (або й зовсім не підписалися під творами), вийшли з демократичних кіл українського народу.

*Дороніна Т.О., аспірантка*

(Київ, Державний пед. ін-т)

## НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС У КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ. ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ

Спадщина Києво-Могилянської академії викликала й викликає інтерес фахівців різних галузей знань. Вивчення діяльності Академії як вищого навчального закладу європейського рівня є актуальним в умовах реформування вітчизняної системи вищої школи й на сучасному етапі.

Структура навчального процесу Академії (система внутрішнього розподілу за класами) була сформована з орієнтацією на світовий педагогічний досвід при збереженні головних організаційних принципів, закладених ще братськими школами.

Повний навчальний курс Києво-Могилянської академії складався з восьми ординарних класів - фара, інфіма, граматика, синтаксис, поезія, риторика, філософія та богослов'я. Всі інші класи називалися екстраординарними. Їх поява була зумовлена прагненням Київської академії наблизити навчання до розвитку світової науки та зберегти характер світського навчального закладу шляхом розширення навчальних програм та більш докладного вивчення окремих наук. Провідною формою організації навчального процесу в Академії була класно-урочна система занять, яка у вищих класах доповнювалась диспутами.

Організація академічного навчання за відсутності навчальних програм, у сучасному розумінні, регулювалась академічними статутами та окремими розпорядженнями академічного керівництва, які визначали всі питання внутрішнього життя Академії.

Вивчення цих документів дає підставу стверджувати, що організація навчання в Києво-Могилянській академії зберігала вітчизняні педагогічні традиції, сполучаючи їх з досвідом західноєвропейської освіти, та перебувала у процесі постійного реформування та вдосконалення.